

מצרים

ותמנע מהתגרות בהן, אך באם יתברר, אחרי המלחמה, שיקשה למצוא מקומות באוירוני הקו הגדול לונדון-המזרח-הרחוק, בשביל הנוסעים אל המזרח-התיכון וממנו, אפשר כי חברת "מי-צר" תעיין בנטית קו משלה בין קהיר לפריז ולונדון, ובו יהיו קשורים הקוים הקיימים בא"י, הלבנון סוריה וקפריסין.

לפי ידיעות ה"טיימס", נגש חיל-האוויר האמריקאי, בשלהי 1943, לבנות שדה-תעופה מרכזי באיזור המדבר המצרי, במצרים התחתית. שדה-תעופה זה יהיה הגדול במזרח התיכון ויוכל לשמש גם אחרי המלחמה נקודת משען מרכזית ברשת התעופה של המזרח התיכון ובנתיבי-האוויר העולמיים החוצים חבל עולם זה.

על עתידה של תעשיית מצרים דיבר חפיו אפיפי פחה, מנהלו של בנק מצרים, ביום אום שנשא בקהיר, בסוף ינואר 1944. הוא הכריז כי על הממשלה לעודד את השקעות ההון הזר בחברות-עסקים מקומיות והכרח הוא כי שיטת המסים לא תפריע להתפתחותן של חברות אלו.

יחידות של הצבא המצרי עומדות לערוך בקרוב תמרונים בהיקף רחב במדבר של מצרים, דבר שחדלו ממנו זה כמה שנים, עקב מצב המלחמה בתחומי מצרים וסמוך לגבולותיה. הפעם, כמו בשנים שלפני המלחמה, ישתתפו בתמרוני מדבר אלה גם יחידות הצבא הבריטי.

דואר אוירי מקשר מעכשיו את סעודיה עם מצרים. קו-האוויר המצרי יוליך מעכשיו את הדואר, פעם לשבוע, עד לנמל ג'דה.

בראשית מרץ ש.ז. הודיעו על פתיחת קו קהיר-דמשק, נוסף על קו-האוויר המחברים כבר (כולם — ע"י חברת "מיצר") את קהיר לקפריסין, בירות ועיראק.

אמין אוסמאן פחה, מיניסטר הכספים המצרי, הגדיר בנאומו בקונגרס הוואפד את עיקר מהותה של "תכנית החומש" לפיתוחה של מצרים. ואלה שני עמודיה של תכנית זו: א. הקמת סכר גדול על הנילוס, על הסואן (לשם חישמול הארץ ופיתוחה התעשייתי המוגבר); ב. הפיכת מצרים למרכז התעופה הגדול במזרח התיכון, דבר שמצבה הגיאוגרפי — היותה שוכנת בדרך לונדון-הודו ובדרך אלג'יר-בגדאד-טהרן, מכייע לה. ראוי לציין כי סופרו של "טיימס" מעיר בקשר עם תכנית זו, שמצרים מתאימה ביותר לרשת של שדות-תעופה. רמות החול אשר במדבר, ממזרח וממערב לעמק הנילוס, נוחות ביותר לתכלית זו, אלא שבשביל מפעל-תעופה בהיקף כזה ידרש הון רב, ולפחות בחלקו יצטרך ההון הזה לבוא מבחוץ.

ממשלת מצרים מינתה ועדת מיניסטרים שתפקידה יהיה, לפי הודעה רשמית: "לדון עם השלטונות הבריטיים והאמריקניים בשאלת רכישתם של מתקניה השונים של הארמיה השמינית, משלא יהיה בהם צורך עוד לאחר גמר פעולות המלחמה". מתקניה של הארמיה השמינית מכילים בתי-מלאכה ענקיים, בתי-חרוץ לים עם אלפי מטות, מפעלי חשמל ומים ומפעלים שמושיים אחרים, אשר שימשו לוח קפוצה למסעה של הארמיה השמינית לעבר טוניס. הוועדה מורכבת מן המיניסטרים לעבודות צבוריות, לחנוך, להגנה, לחקלאות, לבריאות, למסחר ולתעשייה. ההודעה הרשמית מזכירה גם את השלטונות האמריקניים, ומכאן שידובר גם על המתקנים האמריקניים שבמצרים, כלומר בתי-המלאכה ומפעלי-האוויריה.

מדיניותם של "נתיבי-האוויר של מצרים" (קוי "מיצר") נתלכנה בהודעתו של מוחמד רודיבי, (מנהל "מיצר" ויו"ר הוועד המצרי לתעופה אזורית). חברת "מיצר" תמשיך בדרך של שיתוף פעולה עם החברות הגדולות של נתיבי-האוויר הבין לאומיים

בחודש נובמבר 1943 פורסמה ברבת-עמון הודעה שכמה פלוגות מתוך הלגיון הערבי של עבר-הירדן ממלאות תפקידים צבאיים בארצות הסמוכות לעבר-הירדן. תפקידיהם כוללים הגנה על מספר שדות תעופה ועל מפעלים צבאיים אחרים במזרח התיכון. הדבר נעשה לפי הצעתו של האמיר עבדאללה לאפשר את שרותן של יחידות הלגיון הערבי מחוץ לעבר-הירדן. בזמן האחרון ביקר האמיר במחנה הלגיון הערבי אישם בא"י, ונאם בפני החיילים על תפקידיהם כלוחמים ערביים, הנאמנים לחובות-החייל שלהם ולברית הערבים עם בריטניה.

קבוצת קצינים של חיל-האוויר המלכותי המצרי בקרה בשלהי 1943 בעבר-הירדן. מאר-היהם היו קציני חיל-האוויר הבריטי החונה שם. האורחים למדו את ארגונו ופעולתו של שירות חיל האוויר בתנאי ארץ הגובלת בשטחי מדבר.

סוריה והלבנון

בקשר לשינויים במעמדן של סוריה והלב-נון, בחודש דצמבר 1943, יש ענין ברשימת "הענינים המשותפים" שמסר השלטון הצרפתי המנדטורי לרשותן של שתי המדינות (או לוועדות משותפות שתוקמנה על ידיהן). הרשימה כוללת ענפים ומפעלים אשר ערכם רב מבחינה כלכלית נמבחינת בטחון: המכס, הדואר והטלגרף, הג"א, מחלקת הביקורת על חמרי-נפץ ועל כלי זין, מח-לקת הבטחון, הפיקוח על "חברות זכיון". הנמ-לים, משקלות ומידות, תחנות הסגר, מחלקת הע-תיקות. מאלה נתונים בהנהלה משותפת בעיקר המכס, הדואר והטלגרף. עקב מסירת הפיקוח על חברות הזכיון עוברת להשגחת ממשלות הלבנון וסוריה, נוסף על מפעלי החשמל וה-מים והחשמליות, גם מסילת-הברזל הלבנונית-הסורית. הענינים העיקריים מבין אלה שלא נכ-ללו בהסכם זה הם: הצבא ורשת הטלפון שב-שתי הארצות. הנמוק העיקרי שנתן בבית הנב-חרים הסורי ראש הממשלה לדחית מסירתו של הצבא לידי השלטון המקומי, היה גודל ההו-צאות להחזקת הצבא. בסוריה הושמעו דרישות (ונוערכו הפגנות) להעברת הצבא לידי הממשלה הסורית, ובינתיים התנהל משאומתן בין מוס-דות המשטרה ומיניסטרינו הפנים של סוריה

והלבנון בדבר תיאום עניני הבטחון הצבאי בין שתי המדינות. גם בוועדת החוץ של בית-הנב-חרים הסורי נתקבלה ההחלטה שאין השקולים הכספיים צריכים לשמש גורם למניעת העברתו של הצבא לידי השלטונות הסוריים.

ואכן ב-26 בפברואר הודיע ראש ממשלת הלבנון בפרלמנט כי העברת הצבא תצא לפועל בזמן הקרוב, וכי השלטונות הצרפתיים נתנו אישור לצעד זה. "אין אמת בשמועה כי כוח צרפתי חדש עומד לבוא לארץ. הועד החותר לשחרור צרפת לא ישעבד מדינה אחרת. בקרוב תראינה עיניכם צבא לאומי בהנהגת מפקדים לבנוניים המשרתים תחת כנפי דגל לבנוני".

עוד בראשית הסתיו של 1943 (לפני ההת-פתחות הידועה אשר חלה בחודש נובמבר ב-י חסים הקונסטיטוציוניים-המדיניים שבין הלבנון וצרפת), בלטה הנטיה לערביזציה מרחיקה לכת של כל שירותי הבטחון הלבנוניים ובין השאר — של הגנדרמריה (משטרה מעולה, שזיונה ואימונה עולים מבחינה צבאית על אלה של משטרה רגילה). ממשלת הלבנון הודיעה שלא רק לשון השירות בתחנות, אלא גם לשון הפיקוד תהיה מעתה ערבית תחת צרפתית. בקשר עם זה הוטל על ועדת מומחים לעבד מלון של מונחים ופקודות.

— בפרשת החילופים והמינויים במשרות השונות של המנגנון הממשלתי של הלבנון יש לציין את חילופי האישים במפקדת הגנדרמריה הלבנונית, זה הכוח המאורגן היחיד, הצבאי-למחצה, העומד כיום לרשותה של ממשלת הלבנון. מפקדה הקודם קולונל נאפאל הועמד לרשותו של מיניסטרוֹן ההגנה, וכמפקד חדש נתמנה הלויטננט כאמיל פאוזי טרבולסי, שמוצאו מן המחוז המושלמי של טריפולי.

מסילת-ברזל חדשה, בקו חיפה-עכו-טריפולי, עתידה להיות לחוט שדרתו של הלבנון ולהוות גם את "החוליה החסרה" בשרשרת המחברת את מצרים עם תורכיה ואירופה. חי-בור רצוף של מסילות ברזל ברוחב אחיד, קו זה העובר על שפת הים חוצה בכמה מ-ההרות גדולות את ההרים הנוגעים בים. הע-תונות ציינה את העבודה הרקורדית של ה"מהג-

הרחבת העיבוד החקלאי. במסגרת עבודות אלה כלולות התכניות לטיפול נמלי-האוויר של עיראק ושכלולם, ולנטית קווי-האוויר מקוריים שיקשרו את חלקיה השונים של עיראק עם קווי-האוויר הבינלאומיים החוצים את הארץ ועם שרותי-האוויר של הארצות השכנות (פרס, תורכיה, ובעתיד אולי גם ארצות ערב).

— בסוף אוקטובר 1943 יצאו 6 קצינים של חיל האוויר המלכותי העיראקי לבריטניה, לקבל אימון מקצועי נוסף בבתי ספר ובתחנות האוויר אשר לחיל-האוויר-המלכותי.

הרמז הראשון למרד מזוין שפרץ בכור-דיסטן הצפונית ניתן ב-29 בפברואר, כאשר מיניסטרי-התעמולה העיראקי הודיע כי מוסטפה ברזני, מנהיג-המרודים, נכנע ללא-תנאי לממשלה, ועמו עוד כמה מנהיגי-מרודים. נאמר כי ברזני ביקש חנינה והביע חרטה על פעולתו באמרו שהוא מבקש לתת שבועת נאמנות לכתר החיים בשטח המופרע חזרו למסלולם הרגיל, והעוצר, האמיר עבד-אל-אילה, מסייר את צפון עיראק מתוך רצון לטוות יחסים אישיים עם הצבור.

משלחת צבאית עיראקית, המורכבת עשרה קצינים, הגיעה למצרים כדי ללמוד את דרכי השימוש בטנקים.

ערב הסעודית

בראשית מרץ ש. ז. קיבלה ערב-הסעודית משלוח ציוד ראשון במסגרת „החכר והשאל“, בעת שמיור-גנרל רולף רויס (עד הזמן האחרון מפקד חילות ארה"ב במזרח התיכון) טס לנאת מדבר בערב להפגש עם המלך אבן-סעוד. הוא מסר למלך את המשלוח „הסמלי“ אשר כלל 3000 כדורים וכובעי-פלדה — כסימן לבאות. מקורות מוסמכים מוסרים, כי משלוחים נוספים יבואו בעקבות המשלוח הזה.

בסוף דצמבר 1943 ביקר בחיג'אז, הגנרל רויס. מפקד הצבאות האמריקאים במזרח התיכון. המלך אבן-סעוד פגשו בג'דה, לשם הגיע הגנרל, בראש משלחת צבאית אמריקאית, באוירון, וגרר לכבידו מסקר של החיל המיוחד הידוע

דסים המלכותיים" בבנין המנהרות ובהנחת מסילה חלקית בת 7 ק"מ, (העוקפת את צ'קה שבחוף צפונית לבירות), במשך מאה יום. בעבודה זאת השתתפו אנשי הממלכה-המאוחדת, פולין, דרום-אפריקה, הודו, טנגניקה, אוגנדה ועובדים מהכפרים הסמוכים בלבנון ובסוריה. ראוי להוסיף ולציין כי חלק בעבודה זאת היה גם למהנדסים המלכותיים העברים מא"י.

— העלמה סבריה יחיה מונתה כמפקחת על החינוך בסוריה. היא האשה הסורית הראשונה אשר נתמנתה למשרה ממשלתית גבוהה. אגודת הנשים „אל-איבטידעיה“ ערכה קבלת פנים לכבודה. ובמסבה, שבראשה ישב מיניסטר החינוך של סוריה, דרשו הנואמות שווי זכויות מלא לנשים בסוריה.

תנאי חייהם של הבדואים בסוריה ישתפרו כשתתגשם התכנית החדשה אשר הממשלה הסורית עוסקת בהכנתה. לפי תכנית זו יצורפו מורים מיוחדים אל השבטים והמטות השונים. הם ינודו יחד אתם לכל מקום שבו יקימו אלה את מחנותיהם. מתפקידם של מורים אלה יהיה גם לארגן את שרותי הבריאות והנקיון ולדריך בעינים חקלאיים.

בחיי הנוער המאורגן אשר בלבנון חל שינוי ידוע בראשית דצמבר 1943, משניתן, בפיקודת הנשיא, הרשיון לקיומם הליגלי המחודש של שני ארגוני נוער, — צופי נג'אדה המושל למיים ו„הליגונרים הנוצריים“. שני ארגונים אלה פורקו ב-1937, בשל „מגמות ומטרות צבאיות למחצה“, אך למעשה הוסיפו לפעול גם מאז 1937, על אף האיסור הרשמי. בזמן פריעות הסדרים שבחודש נובמבר פעלו ארגונים אלה יחד בהנהגתו של ראש הליגונרים, לטובת ממשלת הלבנון.

עיראק

— בפתיחת הפרלמנט העיראקי בראשית דצמבר 1943 נשא את נאום הכתר האמיר זייד במקום העוצר האמיר עבד-אל-אילה (שערך אז ביקור בבריטניה). נאום הכתר עמד במיוחד על תכנית רחבה של עבודות צבוריות, בין השאר — פינוי הנהרות ופיתוח ההשקאה, לשם

מִ1.400 נוגעים בדבר) בשנת 1937, ולהניח יסודות להנהלה מסודרת.

איי בהריין

השלטונות האמריקאיים עומדים לקחת חלק בהקמת מפעל ליצור נפט בעל תכונה אוקטנית גבוהה, הוא חומר-דלק היפה לשימוש במטוסי המלחמה.

פרס

השח של פרס פתח בנובמבר 1943 את בית החרושת לנשק שתוכן ונבנה ע"י מהגרי דסים צ'כיים, פרסיים ורוסיים, ויש ביכלתו לייצר 100.000 כלי נשק אוטומטיים לשנה. לפי שעה תלך כל התוצרת לרוסיה.

קבוצת טייסים פרסיים, בת 12 איש, עברה בחודש דצמבר 1943 את בגדד בדרכה לאנגליה. טייסים אלה נשלחו, לפי הסכם עם חיל-האוויר המלכותי, לקבל אימון חדיש במקצועות הטיס ושירותי-הקרקע, במוסדות ההדרכה וביחידות של חיל-האוויר המלכותי.

העלמה מוצאהיב קבלה תעודת ד"ר לספרות באוניברסיטה של טהרן. זוהי האשה הראשונה שהגיעה למעלת ד"ר מאז יסודה של המכללה.

— בבית הנבחרים האירני החדש, אשר פתיחתו (שנועדה ל־22 בינואר) נדחתה משום שהבחירות בכמה ממחוזות הארץ טרם נשלמו, יהיה ציר אחד לעדה היהודית של אירן. בית הנבחרים יתכנס מיד אחרי גמר הבחירות.

תורכיה

במלאת 20 שנה לריפובליקה התורכית, בסוף אוקטובר 1943 נערך בסביבות אנקרה מסדר צבאי, אשר בו בלטה עלית כוחה הצבאי של תורכיה. קהל הצופים שם לב לציווד הצבאי החדש שנתקבל הן מאת בעלי הברית והן מגרמניה. עם זאת צויין, כי במסדר לא הראו התורכים לא את המיצנחים האמריקאים והטנקים מסוג "שרמן" ולא את הטנקים הגרמניים מסוג "נמר", בני 60 הטון, ומטוסי "פוקה וולף", שתורכיה קבלה אותם בקיץ 1943. כנגד

בשם 'מוג'הידין' ("גיהאד" — מלחמת הקודש) וכן של יחידות הצבא הסדיר וחיל המשטרה. לאחר המסקר רקדו האמירים ומפקדי הצבא רקודי חרבות מסורתיים לקול של חצוצרות, וברקודים אלה לקח חלק גם המלך עצמו.

מסע הציד של המלך אבן-סעוד נערך החורף בחלקה הצפוני של סעודיה, הסמוך לגבולות עיראק וכוויית. מסע זה משמש גם להיזקק הקשרים עם שבטים מקומיים.

נחאס פחה, ראש הממשלה המצרית, הציע את תיווכו בסכסוך שבין ממשלות אירן וערב הסעודית, אשר פרץ בגלל הוצאה להורג של עולה רגל פרסי במכה.

עולה-הרגל הפרסי הנ"ל הואשם בפגיעה בקדושתה של ה"כעבה" ("האבן השחורה") אשר במכה, ולפי צו ההנהלה הסעודית נערף בו במקום.

ראש המיניסטרים המצרי שלח את הצעותיו לממשלת אירן, ובאם תתקבלנה על ידה, יביא אותן גם לפני ממשלת ערב-הסעודית.

הצר-מות

למצב הדברים בחצר-מות (בדרומה של ערב) אפייניים כמה ציונים בספרו של הרולד אינגרס, "ערב והאיים" (המחבר היה פקיד בריטי גבוה בעדן ואח"כ היועץ הבריטי לשולטנים אחדים של חצר-מות).

בין המדינות הקטנות של חצר-מות ובין השבטים היו גטויות מלחמות-תמיד וממשלת בריטניה, אשר שלטה בעדן הסמוכה, לא נסתה להתערב יותר מדי במצב שנראה מסובך ללא תקוה. אפשר כי כוונותיהן של מעצמות ידועות זרות (איטליה) הניעו את משרד המושבות לשנות יחסו זה. בעזרת חיל האוויר המלכותי סורו מנו שטחי חצר-מות על מפות ואפילו לשבטים המרוחקים ביותר ניתן להרגיש את עצמתה של בריטניה הגדולה. לא היתה בזה כוונה להתערבות מסוימת, אך בני חצר מות היו זקוקים לכך שיכריחום לחיות חיי שלום. ממשלת בריטניה לא היתה מוכנה לתרום לכך אלא עצה בלבד, (זו הודגשה לעתים ע"י הפצצות) וסיוע אדמיניסטרטיבי, ובכל זאת הצליחה להביא לידי שביתת נשק כללית (שעליה התמו יותר

יותר סומכת על הצי הבריטי שיפעל בשעת הצורך. לא מכבר הודיעו השלטונות הימיים של דרום אפריקה, שהחזיקו עד כה רק כוח מוגבל מאד של "חיל מגן חופי" (יבשתי ברובו), על הקמת להקות של סירות-פטרול מנועיות מהירות.

זה הוצגו הטנקים האמריקאיים "סטיוארט" (קלים מן ה"שרמן"), מטוסי מרטין וואלטי, כלי-תותח אנטי-מטוסיים, טנקים ומטוסי "הוריקאן", מגלי צלילים אנטי-מטוסיים (לשם אזהרה מפני מטוסיים מתקרבים), הטנקים סימן 4, כלי תותח אנטי-טנקיים ויורקיאש גרמניים.

אפריקה הצרפתית הצפונית

כידוע קיים באפריקה הצפונית, במסגרת הצי בא הצרפתי, כוח ניכר משל ילידי הארץ המושלמיים, המאורגנים בגדודים מיוחדים, סדירים או סדירים-למחצה. מהם כבר השתתפו השתתפות פעילה מאד בכיבושה של קורסיקה; היו אלו חבורות ה"גום" המרוקניות-אלג'יריות, שהורכבו מילידים בפיקוד קצינים צרפתיים. כעת עומדת השאלה בדבר השתתפות היחידות הערביות (והברבריות) הללו בקרבות העתידים באירופה. בחודש ינואר הופיעו בעתונות ידיעות על בירורים בין גנרל איזנהאור וגנרל דה גול בדבר שיתופן בתכניות הפלישה העתידה.

אפריקה הדרומית

מאז קיץ 1943 עומדת בשרות במזרח-התיכון, נוסף על גופי הצבא הדרום-אפריקאיים הקודמים (דיביויות של חיל רגלים), הדיביויות הדרום-אפריקאיים המשורינות הששית. דיביויות זאת מיועדת לפעולה בכל מקום שהוא (לעומת התנאי הקודם אשר לפיו היו שרותם של צבא את משלוח דרום-אפריקאיים מוגבל בתחומיה של יבשת אפריקה בלבד), והיא מכילה גם חילות רודזיים, אשר זו הפעם הראשונה הם חלק אורגני של גוף צבאי דרום-אפריקאי.

באפריקה הדרומית הועמד לא מכבר בטליון הודי והוכרו כי ההצטרפות אליו פתחה לפני כל ההודים ששירתו לפני כן בחיל המגן של הברית הדרום אפריקאית ולמתנדבים מתוך העדה ההודית אשר באפריקה הדרומית.

אפריקה-הדרומית, השוכנת, כידוע, בפתחו הדרום-מערבי של האוקיינוס ההודי, לא היו לה עד לזמן האחרון כל כוחות-ים משלה, מה-

על היקף התכונה הגדולה של כוחות הצי הבריטיים לפעולות באוקיינוס ההודי אפשר לדון מתוך כך שב-1943 עסקו בהקמתו של מתנה אימונים לצי הבריטי על אדמת דרום אפריקה, בקרבת הנמל דרבון. מתנה זה, לאימון מלחים לספינות באותו איזור, צריך היה להכיל 8.000 איש. ממשלת דרום-אפריקה נתנה את הסכמתה להקמתו.

רודזיה הדרומית

בין בני האומות השונות המשרתים בצבא את בריטניה ובעלי בריתה במזרח-התיכון, נמנים צאצאים, הן בצבא היבשה והן בחיל האוויר, גם אנשי רודזיה הדרומית, — המושבה בעלת ההנהלה העצמית, אשר מצפון ל"ברית הדרום-אפריקאיים". בשעת ביקורו במזרח התיכון הרצה ראש ממשלתה של מדינה זו, סיר גוד פריי הגינס, בקהיר, על מעמדה של רודזיה הדרומית במלחמה. לדבריו לא הוקמו שום חטיבות רודזיות נפרדות משום שאוכלוסיתה הלבנה של המושבה מונה 67.000 נפש בלבד, והשלטונות רצו למנוע את הסכנה שחלק גדול מדי מן הגברים הרודזיים שבגיל השירות יאבדו בפעולת מלחמה אחת. בני רודזיה משרתים עכשיו ב-24 ארצות שונות, ואלה שבמזרח התיכון — בעיקר בגדודי הרגלים של "המשמר השחור" (הסקוטי) של ציישייר, בקורפוס המותנים המלכותי, ובחיל התותחנים הרכוב המלכותי. רבים מהם נשלחו בראשית המלחמה כקצינים וכסמלים לגדודי "קלעי המלך האפריקאיים" (חיל כושים מאפריקה המזרחית הבריטית המונה גדודים רבים ואשר פעל רבות בכיבוש חבש, במדגסקר ואף לצילון הגיע). כמה מאות מהם נשלחו אחר כך למזרח-התיכון.